

**IZJAVA ZA ŠTAMPU iz Ureda Registrara
Presuda Velikog vijeća**

Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine (aplikacija br. 27996/06 i 34836/06)

**NAMOGUĆNOST ROMA I JEVREJA DA SE KANDIDUJU NA IZBORIMA
ZA DOM NARODA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE I ZA
PREDSJEDNIŠTVO DRŽAVE PREDSTAVLJA DISKRIMINACIJU I
POVREDU NJIHOVIH IZBORNIH PRAVA**

Povreda člana 14. (zabrana diskriminacije)

Evropske konvencije o ljudskim pravima
u vezi sa **članom 3. Protokola br. 1 (pravo na slobodne izbore),**
i **povreda člana 1. Protokola br. 12** (opšta zabrana diskriminacije) uz Konvenciju

Glavne činjenice

Aplikanti, Dervo Sejdić i Jakob Finci, su državljani Bosne i Hercegovine. Rođeni su 1956. i 1943. i žive u Sarajevu. Prvi aplikant je romskog porijekla, a drugi je Jevrej. Obojica predstavljaju istaknute javne ličnosti. Ustav Bosne i Hercegovine, u svom uvodu, pravi distinkciju između dvije kategorije građana: takozvani „konstitutivni narodi“ (Bošnjaci, Hrvati i Srbi) i „ostali“ (Jevreji, Romi i ostale nacionalne manjine, zajedno sa onima koji se ne deklarišu kao pripadnici bilo koje etničke grupe). Dom naroda Parlamentarne skupštine (drugi dom) i Predsjedništvo države sastavljeni su samo od pripadnika tri konstitutivna naroda. Gospodin Jakob Finci je tražio pojašnjenje od Centralne izborne komisije o mogućnostima ostvarenja svojih namjera da se kandiduje na izborima za Predsjedništvo i Dom naroda Parlamentarne skupštine. Dana 3. januara 2007, on je dobio pismenu potvrdu od Centralne izborne komisije da ne ispunjava uslove za kandidovanje na izborima zato što je Jevrej .

Žalbe, procedura i sastav Suda

Aplikanti su se žalili, da im, i pored posjedovanja iskustva koje se može porediti sa onim koje imaju najviši izabrani zvaničnici, Ustav Bosne i Hercegovine i odgovarajuće odredbe Izbornog zakona iz 2001. ne dozvoljavaju da se kandiduju za Predsjedništvo i Dom naroda Parlamentarne skupštine samo na osnovu njihovog etničkog porijekla. Oni su se pozvali na članove 3. (zabrana neljudskog i ponižavajućeg postupanja), 13. (pravo na efikasan pravni lijek) i 14. (zabrana diskriminacije) Evropske konvencije o ljudskim pravima, član 3. Protokola br. 1. (pravo na slobodne izbore) i član 1. Protokola br. 12 (opšta zabrana diskriminacije) uz Konvenciju.

Dana 3. jula i 18. avgusta 2006. podnijeli su aplikacije Evropskom sudu za ljudska prava. Dana 10. februara 2009. Vijeće pred kojim se nalazio predmet donijelo je odluku o ustupanju nadležnosti u korist Velikog vijeća u skladu sa članom 30. Konvencije. Venecijanskoj komisiji (Venice Commission), AIRE centru (AIRE Centre) i Pravnoj inicijativi instituta za otvoreno društvo (Open Society Justice Initiative) je dopušteno da interveniše kao treća strana u skladu sa članom 36. Konvencije. Dana 3. juna 2009. održana je javna rasprava u zgradi Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu.

Presudu je donijelo Veliko vijeće sastavljeno od 17 sudija:

Jean-Paul **Costa** (Francuska), *predsjednik*,
Christos **Rozakis** (Grčka),
Nicolas **Bratza** (Ujedinjeno Kraljevstvo),
Peer **Lorenzen** (Danska),
Françoise **Tulkens** (Belgija),
Josep **Casadevall** (Andora),
Giovanni **Bonello** (Malta),
Lech **Garlicki** (Poljska),
Khanlar **Hajiyev** (Azerbejdžan),
Ljiljana **Mijović** (Bosna i Hercegovina),
Egbert **Myjer** (Nizozemska),
David Thór **Björgvinsson** (Island),
George **Nicolaou** (Kipar),
Luis **López Guerra** (Španija),
Ledi **Bianku** (Albanija),
Ann **Power** (Irska),
Mihai **Poalelungi** (Moldavija), *sudije*,

i Vincent **Berger**, *pravni savjetnik*

Odluka Suda

Dopuštenost

Kao prvo, Sud je smatrao da je, imajući u vidu aktivno učešće aplikanata u javnom životu, bilo potpuno logično da su aplikanti razmišljali o kandidovanju za Dom naroda i Predsjedništvo. Stoga aplikanti mogu tvrditi da su žrtve navodne diskriminacije. Činjenica da predmetni slučaj povlači pitanje kompatibilnosti domaćeg ustava sa Konvencijom je u tom smislu irelevantna.

Sud takođe navodi da Ustav Bosne i Hercegovine predstavlja aneks Dejtonskog mirovnog sporazuma, koji i sam predstavlja jedan međunarodni sporazum. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ima nadležnost da vrši izmjene Ustava, a ona nesumnjivo predstavlja domaće tijelo. Osim toga, nadležnosti

međunarodnog upravitelja za Bosnu i Hercegovinu (Visoki predstavnik) ne obuhvataju Ustav države. Prema tome, sporne odredbe predstavljaju odgovornost tužene države.

Meritum

Dom naroda Parlamentarne skupštine

Sud je uočio da, iako se Dom naroda Parlamentarne skupštine sastojao od indirektno izabраних delegata, uživao je veoma široka zakonodavna ovlaštenja. Stoga, član 14. u vezi sa članom 3. Protokola br. 1 je primjenjiv.

Sud ponavlja da diskriminacija postoji uvijek kada su osobe koje se nalaze u sličnoj situaciji različito tretirane, bez objektivnog i razumnog opravdanja. U slučaju kada se različit tretman zasniva na rasi ili etničkom porijeklu, princip objektivnog i razumnog opravdanja mora se tumačiti što je moguće uže. Sud je u svojoj praksi već utvrdio da niti jedna razlika u tretmanu koja se isključivo ili većinom temelji na etničkom porijeklu pojedinca, ne može biti objektivno i razumno opravdana u savremenom demokratskom društvu izgrađenom na principima pluralizma i poštivanja različitih kultura.

U predmetnom slučaju, za podobnost kandidovanja za Dom naroda Bosne i Hercegovine, pojedinac mora izjaviti svoju pripadnost jednom od „konstitutivnih naroda“ Bosne i Hercegovine, što aplikanti nisu željeli učiniti s obzirom na njihovo romsko, odnosno jevrejsko porijeklo.

Prema Ustavu, Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Pravilo koje ograničava izborna prava aplikantata temelji se na mehanizmu podjele vlasti na temelju kojeg je nemoguće usvojiti odluke protivne volji predstavnika jednog od „konstitutivnih naroda“ Bosne i Hercegovine. Stoga, relevantne odredbe obuhvataju „veto za zaštitu vitalnog nacionalnog interesa“, „veto entiteta“, sistem dva Doma (od kojih je jedan Dom naroda kojeg čini pet Bošnjaka i pet Hrvata iz Federacije Bosne i Hercegovine i pet Srba iz Republike Srpske) i kolektivnog Predsjedništva od tri člana koje čine Bošnjak i Hrvat iz Federacije Bosne i Hercegovine i Srbin iz Republike Srpske.

Sud je utvrdio da je ovaj sistem, u vrijeme teško održivog prekida vatre koji su prihvatile sve strane u među-etničkom konfliktu koji je duboko uticao na cijelu zemlju, slijedio legitiman cilj uspostavljanja mira. Zapaža se, međutim, da se situacija u Bosni i Hercegovini znatno poboljšala nakon zaključenja Dejtonskog Mirovnog Sporazuma i usvajanja Ustava, što potvrđuje i činjenica da se planira prestanak međunarodnog upravljanja državom.

Sud je prepoznao napredak koji je slijedio nakon zaključenja Dejtonskog Mirovnog Sporazuma i zapazio je da je po prvi put Bosna i Hercegovina izmjenila svoj Ustav 2009. godine i da je nedavno izabrana za članicu Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih Nacija na period od dvije godine. Bez obzira na to, Sud se slaže sa Vladom da možda još uvijek nije sazrelo vrijeme za politički sistem koji bi napustio mehanizam podjele vlasti i bio odraz vladavine proste većine. Kao što je Venecijanska komisija jasno predočila u svom Mišljenju od 11. maja 2005., postojali su mehanizmi podjele vlasti koji nisu automatski vodili do potpunog isključenja predstavnika zajednica koje ne pripadaju „konstitutivnim narodima“. Nadalje, kada je postala članica Vijeća Europe 2002. godine, Bosna i Hercegovina se obvezala da će preispitati svoje izbornog zakonodavstvo u roku od jedne godine, te je ratificirala Konvenciju i Protokole bez rezervi. Ratifikujući Ugovor o stabilizaciji i pridruživanju sa Europskom Unijom 2008. godine, Bosna i Hercegovina se obvezala na izmjene i dopune izbornog zakonodavstva u pogledu izbora za članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine i delegate Doma naroda, u cilju punog usklađivanja sa Europskom konvencijom i post-prijemnim obavezama prema Vijeću Europe, u roku od jedne do dvije godine.

Na temelju navedenog, Sud je zaključio sa 14 glasova za i 3 glasa protiv da kontituirana nemogućnost aplikanata da budu izabrani u Dom naroda Bosne i Hercegovine nema objektivnog i razumnog opravdanja zbog čega je došlo do kršenja člana 14. u vezi sa članom 3. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Predsjedništvo Bosne i Hercegovine

U pogledu mogućnosti da se kandiduju za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, aplikanti su se pozvali na član 1. Protokola br. 12. Sud je istakao da dok član 14. Konvencije zabranjuje diskriminaciju u uživanju „prava i sloboda izloženih u ...Konvenciji“, član 1. Protokola br. 12 je proširio opseg zaštite na „bilo koje pravo određeno zakonom“. Prema tome, ovaj član je uveo generalnu zabranu diskriminacije. Aplikanti su osporavali ustavne odredbe koje ih onemogućuju da se kandiduju za izbore u Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Stoga, bilo da su izbori za Predsjedništvo obuhvaćeni članom 3. Protokola br. 1 ili ne, njihova pritužba se odnosi na „pravo određeno zakonom“, što čini primjenjivim član 1. Protokola br. 12.

Sud je naglasio da se koncept diskriminacije treba tumačiti na isti način u odnosu na član 14. i u kontekstu člana 1. Protokola br.12, iako ova druga odredba ima drugačiji opseg. To bi značilo da bi se ustavne odredbe prema kojima su aplikanti bili onemogućeni da budu birani u Predsjedništvo, također, trebale smatrati diskriminatornim iz razloga koji su izneseni u odnosu na izbore u Dom naroda. Prema tome, Sud je sa 16 (šesnaest) glasova za i 1 (jednim) glasom protiv odlučio da postoji povreda člana 1. Protokola br.12.

Sud je, također, jednoglasno utvrdio da nije bilo potrebno da se predmet ispituje u skladu sa članom 3. Protokola br. 1 ili u vezi sa članom 1. Protokola br.12.

Konačno, Sud je smatrao da utvrđenje povrede predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu za bilo koju nematerijalnu štetu koju su aplikatni pretrpjeli i naredio tuženoj državi da plati 1.000 eura prvom aplikantu i 20.000 eura drugom aplikantu za troškove i izdatke.

Sutkinja Mijović, kojoj se pridružio sudac Hajiyeu, izrazila je djelimično suglasno i djelimično različito mišljenje. Sudac Bonello je izrazio različito mišljenje. Tekst ovih mišljenja se nalazi u prilogu presude.

Ova izjava za medije je dokument koji je sačinio Sekretarijat. Isti ne obavezuje Sud. Presude su dostupne na web-stranici Suda (<http://www.echr.coe.int>).